

Festivallerin Yerel Halk Üzerindeki Sosyal Etkileri: Beypazarı Örneği

Ayşe Nevin SERT *

ÖZ

Turizm bölgeleri için önemli bir çekicilik unsuru olarak kabul edilen festivaller sınırlı bir zaman ve mekân çerçevesinde yapılan zevkli aktiviteler, eğlenceler, festival karakteri taşıyan etkinlikler ya da bazı kavramların, konseptlerin, olayların, veya olguların kutlanmasıdır. Bu araştırmanın amacı kırsal bölgelerde yapılan festivallerin yerel halk üzerindeki sosyal etkilerini ve yerel halkın festivale ilgili tutumlarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan anket Beypazarı'nda toplam 320 yerel halk üzerinde uygulanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda yapılan analizler sonucu, yerel halk festivallerin sosyal faydalarının sosyal maliyetinden daha fazla olduğuna inandığında festivalleri destekledikleri belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bir diğer önemli bulgu da, yerel halkın festivalleri desteklemeleri ve gönüllü olarak festivale katılmaları sonucunda festivallerin başarıları artmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırsal Turizm, Festivaller, Festivallerin Etkileri, Beypazarı.

Social Impacts of The Festivals on The Local Community at The: The Case Study of Beypazarı

ABSTRACT

Festivals, considered as an important attraction for tourism regions, are the celebration of enjoyable activities, entertainments, activities carrying festive characters, or concepts, events, phenomena, in a limited time and space context. The main purpose of this study is to examine the social impacts of festivals and determine the perceptions and attitudes of host resident stemming from festivals. For this purpose, a survey has been conducted into 320 local people in Beypazarı. According to our results, on relationship between the perceived social impacts of festivals and the satisfaction of the local people from festivals have been examined. At the end of this research, the proposals such as supporting the festivals and positively perceiving the social impacts of it by local community as well as making the festivals in success have been developed.

Keywords: Rural Tourism, Festivals, Impacts of Festivals, Beypazarı.

1.Giriş

Turizmin, ekonomik olduğu kadar aynı zamanda sosyal ve kültürel bir alışveriş olduğu söylenebilir. Turizmin insan etkileşimli bir sektör olmasından dolayı, mevcut kültürler arasında var olan sosyal değer ve ekonomik farklardan oluşan sosyal etkilerinin olması doğaldır (Doğan, 1987). Festivaller, turizm bölgeleri için çekicilik unsuru olan etkinliklerdir. Belirli ve gelenekselleşmiş gün ve tarihlerde yapılmak üzere tasarlanmış, toplum yaşamının değerli yönlerini kutlayan temalı halk günleri olarak tanımlanabilecek festivallerin de ekonomik, kültürel, çevresel etkileri yanında sosyal etkilerinin de olduğu bilinmektedir (Small, Edwards ve Sheridan, 2005). Toplum yaşamında önemli bir yeri olan festivaller üzerine yapılan araştırmalar ekonomik etkiler ve sonuçlar üzerinde yoğunlaşırken sosyal boyuta daha az değinilmektedir (Gürsoy, Kim ve Uysal, 2004). Ancak festivallerin sosyal etkilerini göz ardı etmek olumsuz sonuçları da beraberinde getirebilir. Çünkü herhangi bir turizm projesi yerel halkın bilgisi haricinde ve desteğinden yoksun olarak planlanmış ve oluşturulmuş ise başarısız olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Festivallerin gelişmesini ve devamlılığını sağlamak için yerel halkın tepkisini ve tutumunu belirleyen faktörleri anlamak ve böylece onların desteğini kazanmak gereklidir (Gürsoy, Jurowski ve Uysal, 2002). Bir toplumun yaşadığı yer turizm bölgesi haline geldiğinde veya turizmle ilgili faaliyetler yapıldığında bu faaliyetlerin ekonomik, kültürel, çevresel ve sosyal sonuçlarından yerel halk etkilenmektedir. Bölgedeki nüfus artışı, yolların kullanımının artması, çeşitli ekonomik ve istihdam etkileri bu sonuçlardan bazılarıdır (Andersson ve Getz, 2008).

Son yıllarda festivallerin sosyal etkilerinin önemi üzerinde durulmaya başlanmıştır. Bu konudaki çalışmalar artarak devam etmektedir; çünkü turizm kaynaklı yerel ekonomilerde, yerel halkın, turizmin

* Öğr.Gör., Selçuk Üniversitesi, nevinsert@selcuk.edu.tr

Makalenin Gönderim Tarihi: 04.06.2017; Makalenin Kabul Tarihi: 19.09.2017

kendi yaşamları üzerindeki etkilerini algılama biçimleri çok önemlidir. Bu nedenle oluşan algı mutlaka ölçülmeli ve hesaba katılmalıdır (Ritchie ve Inkari, 2006). Değişen ve gelişen dünyada ortaya çıkacak yeni kavramlarla birlikte turizmin neden olacağı etkiler konusundaki çalışmaların, farklı boyutlarda da olsa, gelecek yıllarda devam etmesi kaçınılmazdır (Kozak vd., 2010).

Bu çalışmanın amacı, festivallerin yerel halk üzerindeki sosyal etkilerini ölçmek ve bu etkilerin yerel halk tarafından olumlu algılanması ve festivallerin başarısı için öneriler geliştirmektir.

2.Kırsal Turizm

Kırsal turizm, basit olarak kırsal alanlara yapılan seyahat olarak tanımlanabilir. Ancak, araştırmalar kırsal turizmin daha karmaşık bir olgu olduğunu göstermektedir. Kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizmle ilgili, doğaya dayalı etkinlikler, festivaller, kültürel etkinlikler, tarımsal turizm, el sanatları sergilerini içeren örnekler bulunmaktadır. Kırsal turizm bütün tarım turizmi aktivitelerini, eğitici seyahatleri, sağlık turizmini ve ekoturizmi içeren çok yönlü karmaşık bir etkinliktir (Özkan, 2007: 86). Kırsal turizmin ayırt edici özellikleri, ziyaretçilerle, konuklarla birebir temas kurulması, kırsal bölgenin fiziksel ve beşeri çevresinin konuklara haz vermesi ve mümkün olduğunca konuklarına o yörenin aktivitelerine, günlük yaşamlarına katılma fırsatı vermesi olarak sıralanabilir (Briedenhann, 2009: 380). Yerel değerlerle ve o yörenin kültürel, tarihi, gelenek ve görenekleriyle iç içe olarak iyi vakit geçirmek isteyen turistlerin rağbet ettiği görülmektedir. Ayrıca kırsal bölgenin yapısı ve dokusu kırsal turizmin can damarıdır. Canlı ve çekici bir kırsal bölge olmadan kırsal turizm müşterilere sunulacak uygun bir ürün olmaktan çıkabilmektedir. Genellikle, kırsal turizm, kırsal kaynakların korunması, kırsal ekonominin gelişmesi ve kırsal yaşamı korumanın bir aracı olarak tanımlanır. Hatta turizm endüstrisi birçok kırsal toplumda çok önemli bir konuma gelmekte ve tarımın yerine geçmektedir (Garrod, Wornell ve Youell, 2006: 118).

Tanımlara bakıldığında, “yörede yapılan ve yöreye özgü etkinliklere” katılma ziyaretçileri çeken ana unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Bu etkinlikler genellikle yöresel festivaller şeklindedir. Kırsal turizm tanımlarında, kırsal turizmin yerel ekonomiye katkısına değinilmekte, yerel ekonomik kalkınmaya katkı sağladığı belirtilmekte olup tanımlar bu çerçevede yapılmaktadır. Turistlere sunulan yiyecek-içecek, konaklama ve diğer hizmetler bölgedeki küçük ölçekli işletmeler tarafında verilmektedir. Böylece yerel ekonomik kalkınmaya katkısı olmaktadır. Yerel ekonomik kalkınma ise şöyle tanımlanabilir: Yerel yönetimlerin veya toplumsal grupların kendi aralarında ya da özel sektör ile birlikte var olan kaynakları yöneterek ve ortaklık kurarak yeni iş olanaklarının oluşturulduğu çıkarıldığı ve ekonomik faaliyetlerin canlandırıldığı bir süreçtir (Nel ve Binns, 2002: 184).

3.Festivallerin Tanımı ve Turizm Açısından Önemi

Festivaller, Türkçe sözlükte yer alan tanımında, dönemi, yapıldığı çevre, katılanların sayısı veya niteliği programla belirtilen ve özel önemi olan sanat gösterisi olarak tanımlanmıştır (TDK, 2012). Daha modern tanımıyla festival “tema ve/veya halk kutlamasıdır” (Getz, Andersson ve Carlsen, 2010: 30). Turizm sınırlı mekân ve zamana bağlı olan süreli bir olgudur (Picard ve Robinson, 2006: 3). Turistler, sınırlı bir zaman ve mekân çerçevesinde gelir ve giderler, festivaller de zaman ve mekân içinde sınırlıdır (Falassi, 1987). Festivaller, zevkli aktiviteler, eğlenceler ya da festival karakteri taşıyan etkinliklerdir ya da bazı kavramların, konseptlerin, olayların, veya olguların kutlanmasıdır. Başka bir deyişle, festivaller toplumsal refahın ve mutluluğun kutlanmasıdır. Festivaller aynı zamanda sosyal etkileşim için ortam, yerel bilgilerin üretilmesi için arenalar oluşturur, müşterek kültürel uygulamalar, bir grup veya bir yere kolektif aidiyet yaratır; tarihi, sosyal yapıyı ve mirası yeniden oluşturup ve revize eder (Janiskee, 1980, 1991; Ekman, 1999). Festivaller toplumların geçmiş kültür birikimleriyle oluşmakta ve modern kültürel yaşamın önemli bir özelliğini oluşturmaktadır. Şüphesiz festival düzenlemek yeni bir fikir değildir. Festivaller antik dönemden günümüze kadar var olan bir faaliyetti ve festival kelimesi de Latince kökenli olup yaygın anlamı da kamu sevinci ve neşesi demektir (Falassi, 1987). Tarihsel olarak festivaller zor yaşam şartlarıyla akıp giden yeknesak günlük hayata bir değişiklik kattıkları için daima önemli rol oynamışlardır. Örneğin, Avrupa’da endüstri devriminden önce günlük aktiviteler festivaller ve karnavallarla birleştirilmişti. Modern dünyada toplumları etkinlik yapmaya iten güçler değişmeye başlamış ve günümüzde artık turist ve turist gelirlerini çekmek için yapılar hale gelmişlerdir (Shone ve Parry, 2004). Arz açısından bakıldığında yüksek sabit gideri

olan tiyatrolar ve konser organizasyonların yerine düşük maliyetli festival düzenlemenin cazip gelmesi nedeniyle festivallerin sayısı arttırmaktadır (Felsenstein ve Fleischer, 2003: 386).

Bir turistik ürünün oluşturulabilmesi için ülkenin, bölgenin veya yörenin sahip olması gereken üç özellik bulunmaktadır. Bu özellikler; ulaşılabilirlik, turizm işletmelerinin varlığı ve çekiciliktir. Çekicilik denilince, turistlerin bir yeri başka bir yere tercih etmesi anlaşılmaktadır. Ancak söz konusu tercihin olabilmesi için de diğer yöreden farklı turistik özelliklere, çekiciliklere ve en azından onun kadar etkili olan olaylara da ihtiyaç vardır. Çekici olaylar arasında da spor olayları, kültürel olaylar, fuarlar, sergiler, dünyada ve Türkiye’de düzenlenen yerel etkinlikler, festivaller en popüler olanlardır (Small vd., 2005; Kızılırmak, 2006). Yerel etkinlikler denilince de ilk akla gelen festivallerdir. Turistik bölge pazarlamasının önemli bir parçası olan ve en hızlı gelişen turizm çekicilik unsuru festivaller 1980’lerden bu yana sayı, çeşitlilik ve popülerite bakımından çok yol almıştır (Getz, 1991; Gürsoy vd., 2004; Yang, Gu ve Cen, 2011: 25). Sosyal ve kültürel yaşamın göstergesi olarak festivaller, her geçen gün turist ve turizm sektörü ile kurulan ilişkiler ağının da bir parçası olmaktadır (Picard ve Robinson, 2006). Festivallerin, uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel turizm pazarlama stratejileri arasında da önemi gittikçe artmaktadır. Turizm pazarlaması alanında çalışanlar, festivalleri, turizmi geliştirme ve pazarlama planlarının önemli bir parçası olarak görmekte olup festivalleri turistik çekim unsurları olarak öne çıkarmaktadırlar (Yoon, Daniel, Spencer ve Dae-Kwan, 2000; Arcodia ve Whitford, 2007).

Yerel festivallerin turizmin gelişimi için bir araç olarak kullanılmasının son yıllarda dünya çapında ivme kazandığı söylenebilir. Felsenstein ve Fleischer (2003)’e göre bazı durumlarda gelenekselleşmiş yerel, kültürel ya da dini ritüeller, turizm etkinliği olarak ya yeniden canlandırılmakta ya da yeniden kurgulanmaktadır. Bazı durumlarda ise yalnızca şehre veya bölgeye turist çekmek için yeni festivaller icat edilmekte ve bunlar desteklenmektedir. Felsenstein ve Fleischer (2003,) yerel festivallerin turizm tanıtım aracı olarak popüler olmasının nedenlerini, festivallerin yerel turizme olan talebi artırması, başarılı festivallerin o yerin olumlu bir imaj yaratmasına yardımcı olması, haritada turizm bölgesi olarak yer edinmesine katkıda bulunması, ekonomik faaliyetleri canlandırması ve turizm sezonunun o bölgede uzamasını sağlaması olarak sıralamışlardır. Getz ise (1993), festival ve özel etkinliklerin, yerel halka, ziyaretçilere önemli aktivitelere katılma, harcama yapma fırsatları sunduğu ve yerel imajı geliştirdiği için toplumsal yaşamda önemli rol oynadığını öne sürmüştür.

Festivallerin önem kazanmasını ve popüler olmasını sağlayan başka etkenler de vardır. Festivallerin neşeli, şen ve kutlama içerikli özellikleri kabul edilmiş ve bunlara değer verilmiştir. Çünkü festivaller turistlere yerel güzellikler, farklı kültürel deneyimler, özgün aktivitelere katılma fırsatı ve kolektif deneyimler sunmaktadır (Quinn, 2009: 9). Ayrıca, festivaller, pahalı fiziksel yatırımlara dayanmadıkları için eşsiz bir çekicilik unsurudur. Büyük oteller, tesisler vb. gerekmemektedir. Doğal güzellikler veya inşa edilmiş çekicilikten çok yerel halkın ve organizatörlerin gayret ve isteğine bağlıdır. Bununla birlikte küçük finansal yatırımlardan önemli finansal geri dönüşüm kazandırma potansiyeline sahiptirler. En önemlisi, bu küçük etkinlikler az sermaye ister ve var olan altyapıdan yararlanırlar. Genellikle gönüllülük esasına ve yerel kontrole dayanırlar (Gürsoy, 2004: 171).

4.Festivallerin Etkileri

Turizmde önemi gittikçe artan festivallerin toplumlar üzerinde birçok etkileri vardır ve bu etkiler toplumları çeşitli şekillerde etkileyerek değişmelerine neden olabilmektedirler. Tüm etkinliklerin bir amacı ve hedefi vardır, dolayısıyla da istenilen, beklenen, tahmin edilen (bazen tahmin edilemeyen) sonuçları vardır. Bu sonuçlar da ev sahibi toplumu, katılımcıları ve diğer paydaşları etkiler. Olumlu veya olumsuz olabilen bu etkileri kültürel, ekonomik, çevresel ve sosyal etkiler olarak sınıflanabilir (Sharpley ve Stone, 2011: 4).

Kültürel Etkiler: Kültürel değişimin ve etkileşimin kaçınılmaz görüldüğü turizm bölgeleri mevcut kültürel varlıklarından yararlanarak kendilerini yeniden konumlandırmak ve keşfetmek için sürekli çaba gösterirler (Yolal, Çetinel ve Uysal, 2009). Getz’e (1997: 8) göre bu kültürel varlıkların sergilendiği festivaller izleyiciler veya katılımcılar için bir ayna olarak tanımlanabilir. Çünkü festivalleri oluşturan kültürel kodlar ev sahibi topluma, düzenleyen veya onun için düzenlenen gruba veya topluma ilişkin çok önemli bilgiler ve daha fazlasına ulaşmak için de ipuçları vermektedir. Festival ve etkinlikler şehirlerde ve

kentlerde kültürel üretim ve tüketimin vazgeçilmez parçaları olup kültürel aktiviteler içinde önemli bir yer tuttuğu söylenebilir (Yolal vd., 2009: 277).

Ekonomik Etkileri: Bir festivalin ekonomik etkisi, etkinlik sonunda ekonomide meydana gelen net değişim olarak tanımlanabilir. Ekonomik etkiler, makro açıdan incelendiğinde, ziyaretçilerin yükselmekte olan harcama eğilimleri sonucunda, yapılan harcamaların ekonomiye girmesiyle gelir artışının sağlanması şeklinde gerçekleşmektedir (Long ve Perdue, 1989: 10).

Çevresel Etkileri: Turizmde önemli bir çekicilik unsuru olan festivaller süresince yerel halkı etkileyen bazı çevresel etkiler oluşmaktadır. Bu çevresel etkiler festivallerin düzenlenmesinden ve yapılan etkinliklerinden kaynaklanmaktadır. Çevresel etkiler, festivaller nedeniyle yapılan konaklama, ulaştırma, yeme içme ve bizzat etkinliklere katılmaktan doğmaktadır. Festivallerin çevre üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri mevcuttur (Delamere, 2009).

Sosyal Etkileri: Turizm, bir toplumun dünya görüşünü, anlayışını ve başka ülkelerdeki insanlar hakkındaki düşüncelerini etkileyen sosyal bir olaydır (Barutçugil, 1989: 31). Turizm olgusu farklı sosyo-kültürel yapıya sahip toplumlar arasında etkileşim sağlamaktadır. Bu etkileşim sosyal yapıda bazı değişimlere yol açmaktadır. Turizm sektörü açısından sosyal çevrenin etkisi oldukça önemlidir. Sosyal yapının benimsemeyeceği, tolerans gösteremeyeceği süreçler, işletme veya yöre turizminin yaşamını sona erdirebilir. Doğrudan veya dolaylı etkilenen ya da etkileyen toplumları, ilişkileri, demografik ve kültürel özellikleri, gelenek ve görenekleri, yaşam biçimlerini, folklorları, değer yargıları gibi konuları sosyal yapı kavramı içerisinde incelemek mümkündür (Berber, 2003: 213).

Sosyal yapıyı değiştirme ve etkileme gücüne sahip olan festivaller ile karmaşık ve dinamik sosyal yapı arasındaki bağın var olduğunun kabul edilmesi yeni bir olgu değildir. Tarihsel olarak bakıldığında otoriteler, festivallerin, karnavalların ve halk kutlamalarının yapılmasına her zaman izin vermişlerdir. Ayrıca, politikacılar ve yöneticiler, hızlı değişimleri, uyarlanmış sosyal gerçekleri sembolleştirerek bu etkinliklerin içine yerleştirip toplum tarafından daha kolay kabul görmesini sağlamayı amaçlamışlardır. Toplumlardaki önemli sosyal krizlere, olaylara, kopmalara, değişimlere festival etkinlikleri eşlik etmiştir (Picard ve Robinson, 2006: 6). Yoğun bir sosyal etkileşime neden olan festivallerin toplumdaki sosyal etkilerini anlatmadan önce sosyal etkinin tanımlanması gerekmektedir. “Sosyal etki” herhangi bir toplumunun yaşam biçimini, işleyişini, birbirleriyle ilişkilerini, ihtiyaçlarını giderme şekillerini, genel olarak toplumun bir üyesi olarak yaşamla başa çıkma biçimini değiştirecek toplumsal ya da özel aktivitelerin sonuçlarıdır. Terim, ayrıca, kendilerini ve toplumlarını anlamada, kavramada rehberlik eden normlarda, değerlerde ve inançlardaki değişiklikleri içeren kültürel etkiyi de kapsamaktadır (Burdge vd., 1995). Becker ve Vanclay (2003: 77) de sosyal etkilerin, kişilerin yaşadıkları fiziksel veya algısal deneyimler olduğunu öne sürmektedir.

Festivallerin sosyal etkileri, çoğunlukla, ekonomik değerlemede harici unsur olarak görülür. Sosyal etkileri, ekonomik etkilerden daha az somut olmasından dolayı, anlamak ve çözmek zordur (Getz, 1991). Sosyal etkiler, turizmin var olan sosyal değerlere, kişisel davranışlara, aile içi ilişkilere, güvenlik kavramına, ahlaki kurallara, geleneksel gösterilere ve toplumun sosyal yapısına dolaylı veya dolaysız yollardan yaptığı etkileri ifade etmektedir. Sosyal etki, insanların yaşam biçimindeki değişiklikler olarak tanımlanabilir. Brudge ve Vanclay’a (1996: 59) göre ise sosyal etki, özel sektör veya kamu tarafından düzenlenen etkinliklerin, insanların yaşam biçimlerini, işlerini, birbirleriyle olan ilişkilerini, ihtiyaçlarını giderme, yaşamla başa çıkma biçimlerini değiştiren sosyal ve kültürel sonuçlarıdır. Reid’e (2002) göre “etki” kelimesi olumsuz bir anlam içermektedir ve etki yerine “sonuçlar” kelimesinin kullanılması doğru olacaktır. Reid, “sosyal sonuçları” ev sahibi toplumun sosyal tatmini, inançları, tutumları, değerleri ve yaşam biçimi gibi yaşamla ilgili konular olarak tanımlamak gerektiğini ileri sürmektedir. Reid (2007) ayrıca olumlu ve olumsuz sonuçlar diye bir ayrım yapmaktadır. Bölgeye turist akınının yanı sıra ev sahibi toplumun eğlence ve boş zaman geçirme biçimleri zenginleşmiş ise etkinliğin olumlu sosyal sonuçlarından bahsedilebileceğini, tersine sadece çevre kirlenmiş, rahatsızlık oluşmuş ise olumsuz sosyal sonuçlar oluştuğunu belirtmiştir. Gelen turist tutumunun önemi üzerinde de duran Reid (2002), gelen turist yerel topluma saygı duymaması ve değerlerini küçümsemesi, anti sosyal davranışlar sergilemesi durumunda olumsuz sosyal sonuçların ortaya çıkacağını öne sürmüştür.

Delamere (1999: 293), yerel halkın sosyal etkileri algılayış biçimleri ve etkileri yönlendirebilme gücüne sahip olduğuna inanma düzeyi, festivallerin toplumda geniş kabul görmesinde veya reddedilmesinde

önemli rol oynadığını belirtmiştir. Delamere festivallerin toplumda kabul görmesi, benimsenmesi ve buna bağlı olarak da desteklenmesiyle yerel halkın festivallerin etkilerini algılayış biçimi arasında güçlü bir bağ olduğunu vurgulamıştır. Bachleitner ve Zins'e (1999: 200) göre, ev sahibi toplumun karar verme sürecine katılması, dâhil edilmesi, turizmin gelişmesi konusundaki tavırlarını etkileyen önemli bir faktördür. Yani ev sahibi toplum turizmden dolayı yaşanan değişimlere ne kadar çok dâhil edilirse, bu sürece yaklaşımları o kadar olumlu olur. Herhangi bir oluşumun başarısı ve sürdürülebilirliği yerel toplumların aktif desteği olmadan mümkün değildir. Bundan dolayı yerel toplum desteğinin önemi geniş kabul görmüş ve gittikçe gelişen bir araştırma alanı haline gelmiştir (Gürsoy ve Rutherford, 2004: 496).

Uzun yıllar toplumsal yaşama katkıda buldukları için geleneksel hale gelen festivaller insanların bir araya gelmesi, eğlenmesi ve iyi vakit geçirmesi için uygun atmosfer oluşturular ve böylece bölge sakinlerinin yaşam kalitesini geliştirirler (Yolal vd., 2009: 277). Yaşam kalitesini geliştirdikleri gibi insanların bir araya gelmesinden kaynaklanan olumlu sosyal etkiler de oluştururlar. Birçok etkinlik sosyal ilişkileri geliştirmek gibi toplumsal etkilere sahiptir. Yerel halkın bir amaç etrafında birleşebildiklerini gösterir. Bununla birlikte, mutlu olayları kutlayan ve sosyal etkileşimi sağlayan etkinlikler, insan ilişkilerinin ve aile bağlarının zayıfladığı modern dünyada sosyal ilişkileri ayakta tutmaları nedeniyle daha da önem kazanmaktadır (Shone ve Parry, 2005). Festivaller, ev sahipliği yapan yerel halkı yapılan faaliyetlere katılmaya, ortak bilgi üretmeye ve sosyal ilişkiler kurmaya teşvik ederek sosyal uyum ve güven inşa edilmesini sağlar (Gürsoy vd., 2004). Kısacası festivaller önemli bir sosyal işlevi yerine getirmektedir. Toplum bireylerini birbirlerine yaklaştırarak uyumlu, güçlü ve işbirliği içinde olan yerel toplumlar oluşturmaktadır. Bununla birlikte turizm olayının oluşturduğu bu sosyal ilişkiler her zaman her iki taraf için arzulanır nitelikte olmayabilir (Small vd., 2005). Yabancıların ekonomik durumları, davranışları, giyim ve görünümündeki farklılıklar, bir ülke veya bölge insanının yabancılarla karşı genel bir olumsuz tutum ve davranış içine girmelerine neden olabilir (Barutçugil, 1989: 31). Dolayısıyla yerel halkın festivallerin sosyal sonuçlarını nasıl algıladığı festivallerin geleceği ve başarısı açısından önemlidir. Yerel halkın, ancak kabul edilemez bir maliyetle karşılaşmadan fayda elde edeceğine inanırsa festivalleri destekledikleri öne sürülebilir. Yerel halk elde edeceği kârın karşılaşacağı zarardan daha fazla olduğuna inanırsa etkinlikte yer alır, destekler ve gelecekteki gelişmelere açık kapı bırakır (Gürsoy ve Rutherford, 2004). Ancak karşılaşacağı maliyetin elde edeceği faydadan fazla olacağını düşündüğünde festivalleri desteklemediği söylenebilir. Örneğin, yerel halk festivallerin trafik sıkışıklığına, çevre kirliliğine, güvenlik sorunlarına vb. neden olduğunu düşündüğünde festivale katılmaktan ve desteklemeden vazgeçebilir. Yerel halkın desteğinden yoksun kalan bir festivalin devamlılığı tehlikeye düşebilir. Bu nedenle yerel halkın festivalle ilgili tutumunun bilinmesi festivallerin geleceği açısından belirleyici olabilmektedir. Doğru bir genel planlama politikasıyla hem geniş katılımlı gönüllülük hem de yerli halkın festivallere sıcak bakması ve yerli halkın festivallere katılması sağlanabilirse olumlu etkiler güçlendirilip, olumsuz etkiler en aza indirilebilecektir. Festivallerde başarılı bir gelişme sağlanabilmesi için yerli halkın festivalleri algılama biçimi ve buna bağlı oluşacak tutum iyi planlanmalıdır (Brunt ve Courtne, 1999: 494). Görüldüğü gibi festivallerin önemli kültürel, sosyal, kültürel ve çevresel etkileri vardır ve bu nedenle tüm turizm paydaşları açısından önemlidir. Bu öneminden dolayı da daha çok araştırmaya konu olmaktadır.

5.Yöntem

5.1.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de festival düzenleyen kırsal turizm bölgelerinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Erişilebilir araştırma evreni ise Beypazarı’nda yaşayan yerel halk olarak tanımlanmıştır. Beypazarı’nın erişilebilir araştırma evreni olarak seçilmesinin nedenlerinden biri ilçenin tarihi, kültürel ve doğal turistik çekiciliklere sahip olması ve özellikleriyle Türkiye’nin önemli bir iç turizm yöreni olduğu varsayılmasıdır. Kırsal turizm bölgesi olan ilçede, turizm önemli bir geçim kaynağıdır. Ayrıca ilçenin çalışma alanı olarak seçilmesinin bir diğer önemli nedeni ise, ilçede önemli turistik çekicilik unsuru olan “Uluslararası Beypazarı ve Yöreni Festivali”nin her yıl yapılmakta olmasıdır. Söz konusu festivalin yöre halkı üzerinde sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel etkileri olabileceğinden yola çıkılarak araştırma alanı olarak Beypazarı ilçesinin yerinde bir tercih olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örnekleme, ankete cevap veren herkesin örneğe dahil edildiği bir örnekleme yöntemidir. Anket işlemi arzu edilen örnek büyüklüğüne ulaşıncaya kadar devam eder (Gegez, 2007). 14-15.05.2012 tarihlerinde Beypazarı ilçesinde yaşayan yöre halkına 320 adet anket uygulanmıştır. Anket uygulaması bizzat Beypazarı'na gidilerek yapılmıştır. Anketler yüz yüze yapılmış olup, anketör kullanılmamıştır. Anketler festivalin yapıldığı ilçenin merkezinde uygulanmıştır. Eksik ve hatalı olması nedeniyle 24 adet anket elenmiş ve değerlendirmeler 296 anket üzerinden yapılmıştır.

5.2. Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Çalışmada örneklemeden elde edilecek verilerin toplanmasında anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anketin oluşturulmasında Delamere'in (2001) geliştirmiş olduğu ve literatürde kabul görmüş Festivallerin Sosyal Etkilerine Yönelik Tutumlar (FSIAS) ölçeğinden yararlanılmıştır. FSIAS iki ölçekten oluşmaktadır: "Sosyal Fayda" ve "Sosyal Maliyet" ölçekleri. "Sosyal Fayda" ölçeğinin güvenilirlik katsayısı 0,947, "Sosyal Maliyet" ölçeğinin güvenilirlik katsayısı ise 0.942 olarak tespit edilmiştir.

Çalışmada kullanılan ankette "Sosyal Fayda" ölçeği 14 ifadeden, "Sosyal Maliyet" ölçeği ise 10 ifadeden oluşmaktadır. "Sosyal Fayda" ölçeğinin güvenilirlik katsayısı 0.926; "Sosyal Maliyet" ölçeğinin güvenilirlik katsayısı 0.803 olarak belirlenmiştir. Orijinal ölçeklerin güvenilirlik katsayısı ile çalışmada kullanılan ankette yer alan ölçeklerin güvenilirlik katsayıları arasında fark görülmektedir. Bu farkın, anketlerin aynı ülkede ve aynı sosyo ekonomik ve sosyo kültürel özelliklere sahip katılımcılara uygulanmadığından kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Genel kural alınacak örneklem büyüklüğü değişken sayısının en az beş katı olmak kaydıyla 10 katı civarında alınabilir (Tavşancıl, 2002: 51). Buna bağlı olarak veriler üzerinde gerekli çözümlenmeleri yapabilmek amacıyla örneklem büyüklüğü 296 birim yeterli kabul edilmiştir. İfadeler 5'li Likert ölçeğindeki "1=Kesinlikle Katılıyorum", "2=Katılıyorum", "3=Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum", "4=Katılmıyorum", "5=Kesinlikle Katılmıyorum" seçenekleriyle derecelendirilmiştir.

5.3. Veri Analizi

Beypazarı ilçesinde yaşayan yöre halkını kapsayan ve 296 katılımcıdan anket aracılığıyla elde edilen veriler, sosyal bilimlerde veri analizi için kullanılan SPSS 15.0 programına girilmiştir. Veri girişinin ardından veriler değerlendirilerek araştırmanın problem, amaç ve konusuna uygun olarak analiz edilmiştir.

5.4. Bulgular ve Yorum

Katılımcıların demografik özellikleriyle ilgili verileri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Beypazarı Sakinlerinin Demografik Özellikleri

	n	%		n	%
Cinsiyet			Çalışma Durumu		
Kadın	93	31,4	Memur	20	6,8
Erkek	203	68,6	Özel Sektör Çalışanı	95	32,1
Toplam	296	100	Serbest Meslek	81	27,4
Yaş			Çiftçi	10	3,4
<= 20	15	5,1	İşçi	63	21,3
21-30	88	29,7	Öğrenci	10	3,4
31-40	82	27,7	Ev Hanımı	8	2,7
41-50	61	20,6	Çalışmıyor	9	3,0
51-60	39	13,2	Memur	20	6,8
61 ve üzeri	11	3,7	Gelir		
Toplam	296	100	800 TL'den az	65	22,0
Eğitim Durumu			801-1500 TL arası	98	33,1
İlkokul	60	20,3	1501-2000 TL arası	72	24,3

İlköğretim	49	16,6	2001-2500 TL arası	35	11,8
Lise	122	41,2	2501-3000 TL arası	13	4,4
Üniversite ve üstü	65	22,0	3000 TL ve üzeri	13	4,4
Toplam	296	100	Toplam	296	100

Ankete katılan Beypazarı sakinlerinin demografik özellikleri ile ilgili verilerin analizinde yüzde ve frekans dağılımından yararlanılmıştır. Buna göre katılımcıların %31,4'ü kadın ve %68,6'sı erkektir. Anketi cevaplayanların yaş dağılımları genelde %29,7'si 21-30, %27,7'si 31-40, %20,6'sı 41-50, %13,2'si 51-60, 5.1'i 20 yaş ve altı ve son olarak %3,7'si 61 ve üzeri yaş grubunda yoğunlaşmaktadır. Eğitim durumu incelendiğinde, %41,2 ile lise mezunu olan katılımcıların en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu katılımcıların haneye giren aylık gelir miktarı değerlendirildiğinde, büyük çoğunluğunun gelirinin 801-1500 TL arası olduğu (%33,1) gözlenmektedir. Çalışmada erkek oranının yüksek çıkması anketin uygulandığı çarşı esnafı ve çalışanların çoğunluğunun erkek olması ve dışarıda daha fazla erkeğin bulunması olduğu düşünülmektedir. Lise mezunu oranının yüksek çıkması ilçenin konumu, sosyo-ekonomik yapısı, eğitim imkanları ve diğer özellikleriyle ilişkilendirilebilir.

Tablo 2'de araştırmaya katılan Beypazarı sakinlerinin Beypazarı festivalinin sosyal faydalarına yönelik her bir ifadeye verdikleri cevaplara ilişkin frekans ve yüzde dağılımları ile aritmetik ortalama ve standart sapmaları yer almaktadır.

Tablo 2. Araştırmaya Katılanların Festivalin Sosyal Faydalarına Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular

İlçe Halkının Festivalin Sosyal Faydalarına Yönelik Algılarına İlişkin İfadeler		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum/Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Aritmetik Ortalama \bar{X}	Standart Sapma
		n	%	n	%	n		
Festival Beypazarı'nın imajını olumlu yönde etkilemektedir.	n	155	133	3	-	5	4,46	0,688
	%	52,4	44,9	1,0	-	1,7		
Festival sayesinde ilçemizin tanınırlığı artmaktadır.	n	139	150	2	4	1	4,43	0,618
	%	47,0	50,7	0,7	1,4	0,3		
Festival toplumsal kimliğimizi güçlendirir.	n	133	140	16	5	2	4,34	0,719
	%	44,9	47,3	5,4	1,7	0,7		
Festival farklı kültürlerle karşılaşmamı sağlamaktadır.	n	121	160	10	2	3	4,33	0,674
	%	40,9	54,1	3,4	0,7	1,0		
Festival Ebeveynlere çocuklarıyla birlikte eğlenme fırsatı sağlamaktadır.	n	129	138	18	9	2	4,29	0,772
	%	43,6	46,6	6,1	3,0	0,7		
Festival ilçe halkının refahına katkıda bulunmaktadır.	n	119	149	19	6	3	4,26	0,755
	%	40,2	50,3	6,4	2,0	1,0		
	%	36,5	44,6	11,5	7,1	0,3		
Festival ilçe halkının kültür yaşamına olumlu katkılar sağlamaktadır.	n	120	135	22	17	2	4,20	0,856
	%	40,5	45,6	7,4	5,7	0,7		
Festival ilçemizin yaşam kalitesini yükseltmektedir.	n	116	130	26	20	4	4,13	0,928
	%	39,2	43,9	8,8	6,8	1,4		
Festival sayesinde ilçe halkının refah seviyesi	n	106	146	21	20	3	4,12	0,884

yükselmektedir.	%	35,8	49,3	7,1	6,8	1,0		
Festival ilçemiz için çok eğlenceli bir kutlamadır.	n	113	132	26	23	2	4,12	0,913
	%	38,2	44,6	8,8	7,8	0,7		
Festival yeni faaliyetlerle karşılaşmamı sağlamaktadır.	n	113	126	26	27	4	4,07	0,977
	%	38,2	42,6	8,8	9,1	1,4		
Festival sayesinde yeni kültürel beceriler geliştirme fırsatı bulabiliyorum.	n	91	125	31	42	7	3,85	1,085
	%	30,7	42,2	10,5	14,2	2,4		
Festival yeni bilgiler öğrenme fırsatı sağlamaktadır.	n	84	138	28	41	5	3,86	1,036
	%	28,4	46,6	9,5	13,9	1,7		
Festivale katılan sanatçılarla karşılaşmak beni mutlu etmektedir.	n	89	94	44	60	9	3,66	1,193
	%	30,1	31,8	14,9	20,3	3,0		

Beypazarı halkı, festivalin, yörelerinin imajını olumlu yönde etkilediğini, ilçenin tanınırlılığını arttırdığını, toplumsal kimliklerini güçlendirdiğini, farklı kültürlerle karşılaşma olanağı bulduklarını, ailecek eğlenme fırsatı bulduklarını, ilçe halkının refahına katkıda bulunduğunu, ilçe halkının kültür yaşamına olumlu katkıda bulunduğu, yaşam kalitesini yükselttiği, eğlenceli bir kutlama olduğunu, yeni faaliyetlerle karşılaştıklarını, yeni bilgiler, beceriler kazandıklarını ve sanatçılarla karşılaşmaktan mutlu olduklarını, belirtmişleridir.

İfadelere ait yüzdelerle bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu festivalin toplumsal yararları olduğu görüşüne katılmışlardır. İlçe halkının festivalin sosyal faydalarına yönelik algıları olumludur.

Katılımcıların festivalin sosyal maliyetine yönelik algılarına ilişkin sıklık, yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapma bulguları ise Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılanların Festivalin Sosyal Maliyetine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular

İlçe Halkının Festivalin Sosyal Maliyetine Yönelik Algılarına İlişkin İfadeler		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Ne Katılıyorum/Ne Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Aritmetik Ortalama \bar{X}	Standart Sapma
		n	%	n	%	n		
Festival sırasında taşıt trafiği artmaktadır.	n	74	142	6	46	28	3,64	1,270
	%	25,0	48,0	2,0	15,5	9,5		
Festival sırasında ilçemiz çok kalabalıklaşmaktadır.	N	73	140	4	48	31	3,60	1,294
	%	24,7	47,3	1,4	16,2	10,5		
Festival sırasında gürültü seviyesi artmaktadır.	n	41	111	20	71	53	3,06	1,375
	%	13,9	37,5	6,8	24,0	17,9		
Festival sırasında turizm çalışanları yıpranmaktadır.	n	31	52	32	125	56	2,59	1,269
	%	10,5	17,6	10,8	42,2	18,9		
Festival ilçe halkının günlük yaşamını bozmaktadır.	n	15	35	19	151	76	2,19	1,103
	%	5,1	11,8	6,4	51,0	25,7		
Festival ziyaretçilerinin akımı ilçemizdeki özel yaşamı kısıtlamaktadır.	n	13	19	15	161	88	2,02	1,002
	%	4,4	6,4	5,1	54,4	29,7		
Festival sırasında ilçenin tarihi dokusu, mesire	n	5	13	19	154	105	1,85	0,852

yerleri ve dinlenme tesisleri yıpranmaktadır.	%	1,7	4,4	6,4	52,0	35,5		
Festival ilçemiz halkının yaşantısına bir saldırdır.	n	1	11	10	160	114	1,74	0,727
	%	0,3	3,7	3,4	54,1	38,5		
Festival sırasında oluşan çöp atıkları rahatsızlık vermektedir.	n	62	86	20	98	30		
	%	20,9	29,1	6,8	33,1	10,1		
Festival ilçedeki suç oranını artırır.	n	22	40	36	137	61		
	%	7,4	13,5	12,2	46,3	20,6		

Beypazarı halkı, festival sırasında ilçede taşıt trafiğinin arttığı, ilçenin kalabalıklaştığı ifadelerine katılmışlardır. Bununla birlikte gürültünün arttığına, turizm çalışanlarının yıprandığına, ilçe halkının günlük yaşamını bozduğuna ve yaşantısına bir saldırı olduğuna dair ifadelere katılmışlardır. İfadelere ait yüzdelere bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu festivalin sosyal maliyeti olduğu görüşüne katılmamıştır.

6.Sonuç ve Tartışma

Festivaller turizm sektörü açısından önemi gittikçe artan bir turizm çekiciliği ve toplumsal olaylar olarak kabul edilmeye başlanmış ve daha da ötesi, faaliyetlerin gerçekleştirildiği bölgenin çevresine önemli ekonomik etkileri olan, turistik cazibe unsurları olarak da dikkate alınmaktadır (Getz ve Frisby, 1990). Bununla birlikte, festivaller sadece ekonomik bir olay değil aynı zamanda sosyal, kültürel, coğrafi, siyasal yönleri de olan, toplumu, yerel halkı ve sosyal yapıyı etkileyen etkinliklerdir. Bu etkilerin yol açtığı değişikliklerden etkilenen yerel halkın söz konusu gelişimi olumsuz algılaması ve buna paralel olarak olumsuz tutum takınması turizmin ve festivallerin gelişimini sekteye uğratmak ve turistleri rahatsız edecek bir ortam yaratmak gibi sakıncalar doğurabilmektedir. Bu nedenle festivallerin gelişiminin sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesi için yörede yaşayan halkın turizme ve festivallere ilişkin algılarının ve tutumlarının bilinmesinde yarar vardır (Akova, 2006). Çünkü festivaller ekonomik yönden gelir getirici olsa bile yerel halkın memnuniyetsizliği festivallerin sürdürülebilirliğini tehlikeye sokmaktadır (Small, 2007).

Yerel halk festivallerin sosyal faydalarının sosyal maliyetinden daha fazla olduğuna inandığında festivalleri desteklemektedir. Festival düzenleyenler ve toplumun önde gelenleri toplumun ihtiyaçlarının ve önceliklerinin farkına varıp dikkate aldıklarında birlikte hareket edebilir, toplumun önceliklerini anlayabilir ve festivallerden kaynaklanan sosyal fayda ile sosyal maliyet arasında uygun bir denge yaratabilirler (Delamere, 2001). Böylece festivallerin ve turizmin sürdürülebilirliği sağlanabilir. Ayrıca sürdürülebilir bir turizm gelişiminin olabilmesi için yerel halkın algılarının ve tutumlarının ölçülmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir (Akova, 2006). Bu bağlamda, çalışma festivallerin sosyal etkilerinin ölçülmesine yönelik Türkiye’de yapılmış ilk araştırma olma özelliğini taşımaktadır.

Kırsal turizm bölgelerinde yapılan festivallerin sosyal etkilerini ölçmek amacıyla yapılan bu araştırmaya ilişkin bulgular aşağıda başlıklar halinde değerlendirilmiştir.

- *Sosyal fayda:*

Araştırma bulgularına göre, yöre halkı tarafından Beypazarı festivalinin sosyal faydalarının yüksek olarak algılandığı ortaya çıkmıştır. Festivalin yörenin imajını olumlu yönde etkilediği ve ilçenin tanınırlığının arttığı konusunda yöre halkının katılım oranının yaklaşık %97 olması dikkat çekicidir. Allen vd., 2002; Prentice ve Andersen, 2003; Felsenstein ve Fleischer, 2003; Small, 2005; Kim, Kim ve Agrusa, 2008’in önceki araştırmaları bu bulguyu desteklemektedir. Aynı şekilde festival sayesinde farklı kültürlerle karşılaştığı (%95), eğlenceli bir kutlama olduğu (%82) ve ebeveynlere çocuklarıyla birlikte eğlenme fırsatı sağladığı (%90) yönündeki ifadelerine katılım yüksektir ancak yeni bilgiler öğrenildiği (%72) ve yeni kültürel beceriler geliştirme fırsatı sağladığı (%75) ifadelerine katılım nispeten daha düşüktür. Yöresel festivallerin daha çok eğlence yönünün ağır basması ve farklı kültürden insanları birbirine yaklaştırması nedeniyle böyle bir oranın oluştuğu söylenebilir (Brunt ve Courtney, 1999). Festivalin ilçe halkının refahına katkıda bulunduğu ve yaşam kalitesini yükselttiği ifadelerine yöre halkının katılımı %82 civarındadır. Kırsal turizm bölgelerinde yapılan festivallerin ekonomik etkisi nedeniyle böyle yüksek bir oran çıktığı söylenebilir.

Literatür incelendiğinde Getz ve Frisby, 1990; Allen vd., 2002; Gürsoy vd., 2004; Shone ve Parry, 2005; Pasanen vd., 2009; Yolal vd., 2009'nin araştırmaları bu bulguyu desteklemektedir.

Festivalin sosyal faydasını yüksek bulan yöre halkı Uluslararası Beypazarı ve Yöresi Festivalini desteklemektedir. Bu desteklerini etkinliklere katılarak ve gönüllü çalışmalar yaparak göstermektedirler.

- *Sosyal maliyet:*

Festivallerin sosyal maliyetinin algılanışıyla ilgili aşağıda sıralanan sonuçlara ulaşılmıştır. Literatürde trafik, festivallerin olumsuz sosyal etkileri arasında sayılmaktadır (Getz, 1997; Delamere vd., 2001; Reid, 2007; Kim vd., 2008; Getz, Andersson ve Carlsen, 2010). Ancak festivalin taşıt trafiğini artırdığıyla ilgili olarak yöre halkının genel düşüncesi olumsuz (%73) dur. Festivali ilçedeki trafiği artırsa bile bunun rahatsız edici boyutlarda olmadığı algısı yüksektir. Bununla birlikte festival sırasında gürültü seviyesinin arttığı yönündeki ifadeye verilen olumlu cevap (%51) dikkate değerdir. Festival sırasında yapılan etkinliklerden ve ziyaretçi akını gibi nedenlerden kaynaklanan gürültüden şikâyet edilmektedir.

Festivalin ilçe halkının günlük yaşamını bozduğu (%76), ziyaretçi akınının özel yaşamı kısıtladığı (%84) yönündeki ifadeler olumsuz görüş bildirilmiştir. Aynı şekilde turizm çalışanlarının yıprandığı, ilçenin tarihi dokusunun, mesire yerlerinin ve dinlenme tesislerinin yıpranmakta olduğu yönündeki ifadeler katılmayanların yüzdesi daha fazladır. Yöre halkı bu ifadeler katılmamıştır. Dolayısıyla Beypazarı halkı festivalin sosyal maliyetini düşük algılamaktadır. Festivalin sağladığı sosyal faydanın yüksek algılanmasından dolayı maliyeti düşük algılamaktadır. Yöre halkı festivali ilçeleri için olumlu bir etkinlik olarak değerlendirmektedir. Yerel halkın sosyal etkileri algılayışı ve bu etkiler üzerinde sahip olduğuna inandığı kontrol miktarı festivallerin toplumda geniş kabul görmesi veya reddedilmesinde önemli rol oynadığı söylenebilir. Festivallerin toplumda kabul görmesi, benimsenmesi ve buna bağlı olarak desteklenmesi yerel halkın festivallerin etkilerini algılayışlarıyla yakından ilgilidir (Delamere, 1999).

Yapılan araştırma sonuçları yöre halkının Beypazarı'nda yapılan Beypazarı ve Yöresi Festivalinin sosyal etkilerini olumlu algılamaktadır. Festivalin maliyetini düşük görmektedir. Bu festivalin ilçelerine ve kendilerine katkı sağladığını düşünmektedir.

Yöre halkı sosyal faydayı yüksek bulmakta dolayısıyla festivali de başarılı görmektedir. Yerel toplumun festivalin başarısı açısından önemi literatür tarafından geniş kabul görmüş ve desteklenmiştir. Yöre halkı tarafında festivallerin olumsuz algılanması festivallerin gelişimini sekteye uğratmaktadır, olumlu algılanması ise gelişmesini sağlamaktadır. Yöre halkının desteğiyle festivallerin olumsuz etkileri azaltılıp olumlu etkileri artırılabilir. Festivallerin başarısı ve sürdürülebilirliği, organizasyonu yapanların tüm paydaşlar için zenginlik, değer ve memnuniyet yaratabilmesiyle yakından ilgilidir (Lade ve Jackson, 2004; Gürsoy ve Rutherford, 2004; Arcodia ve Whitford, 2006; Akova, 2006; Andersson ve Getz, 2008; Kim vd., 2008; Karlsen ve Nordstrom, 2009).

Kırsal turizm bölgelerinde festivallerin sosyal etkilerine ilişkin değerlendirmeleri araştırmayı amaçlayan bu çalışma kapsamında elde edilen sonuçlardan hareketle festivallerin sosyal etkilerinin olumlu algılanması ve başarılı olabilmesi için öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler şöyledir:

- Yerel halkın yapılan festivale ilişkin algılarının ve tutumlarının bilinmesinde yarar vardır. Yöre halkının festivalden beklentilerine, festivalin etkilerinin yerel halk tarafından algılanışı ve bu etkilere karşı geliştirdikleri tutumları belirlemeye yönelik çalışmalar düzenli bir biçimde yapılmalıdır.
- Yöre halkının gelenek ve göreneklerine uygun olarak festivallere şekil verilmelidir. Böylece derin sosyo-kültürel farklılıkların yaratacağı olumsuz etkiler önlenebilir.
- Festivallerin sürdürülebilirliği ve başarısı için festivaller "alış-veriş" işleyişine sahip olmalıdır ve ancak bu durumda tüm paydaşlar için ortak fayda sağlanabilir..
- Bir yörede yapılan festival, o yöreyi ekonomik, çevresel, kültürel ve sosyal bakımdan etkilemektedir. Toplumun ileri gelenleri ve festival düzenleyicileri bu etkileri göz önünde bulundurup toplumun ihtiyaçlarının farkında olmalı ve buna göre festivalleri organize etmelidirler. Böylece festivalin sosyal faydası ile sosyal maliyeti arasında bir denge oluşturulabilir.

- Yerel yönetimler, turizm yatırımcıları, iş adamları ve yerel halk arasında oluşturulacak işbirliği ile eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapılabilir. Bu işbirliğini belediyeler, mülki amirlikler ya da ilçe Turizm Müdürlüğü gerçekleştirebilir.
- Yerel halk karar alma mekanizmasına dâhil edilebilir. Böylece yöre halkı da yapılan organizasyonun bir parçası haline gelir ve sahiplenme hissi kuvvetlenebilir.
- Yöre halkı festivallerin etkileri konusunda bilgilendirilmelidir. Festivalin sosyal faydaları yanında oluşabilecek olumsuz etkileri konusunda da bilgilendirilmelidir.
- Festivallerin gelişimiyle ilgili planlar yapılırken yörenin taşıma kapasitesi dikkate alınmalıdır. Taşıma kapasitesi dikkate alınmadığında sosyo- kültürel olumsuzluklar baş göstereceği gibi çevre ve doğal kaynaklar üzerinde de tahribat söz konusu olacaktır. Bütün bu olumsuzluklar da festivallerin sürdürülebilirliğini imkansız hale getirebilmektedir.

Kaynakça

- Allen, Johnny ., O'Toole, William., Ian, McDonnell., & Harris, Rob. Festival and event management, (2nd ed). New York, John Wiley & Sons, 2002.
- Andersson, T. & Getz, D. (2008). “*Stakeholder management strategies of festivals*”, Journal of Convention & Event Tourism, 9(3), 199-220.
- Arcodia, C. & Whitford, M. (2007). “*Festival attendance and the development of social capital*”, Journal of Convention & Event Tourism, 8(2), 1-18.
- Bachleitner, R. & Zins, AH. (1999). “*Cultural tourism in rural communities, the residents' perspective*”. Journal of Business Research, 44(3), 199–209.
- Barutçugil, İsmet. Turizm işletmeciliği, 3.Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayım, 1989.
- Becker, Henk. A. & Vanclay, Frank. The international handbook social impact assessment. conceptual and methodological advances, Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham, United Kingdom, (2003).
- Berber, Ş. (2003). “*Sosyal değişime katalizörü olarak turizm ve etkileri*”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9, 205-220.
- Briedenhann, J. (2009). “*Socio-cultural criteria for the evaluation of rural tourism projects – a delphi consultation*”, Current Issues in Tourism. 12(4), 379–396.
- Burdge, R. J., Fricke, P., Finsterbusch, K., Freudenburg, W. R., Gramling, R., Holden, A., Llewellyn, L., Petterson, J. S., Thompson, J. ve Williams, G. (1995). “*Guidelines an principles for social impact assessment*”, Environmental Impact Assessment Review, 15, 11-43.
- Brunt, P., & Courtney P. (1999). “*Host perceptions of sociocultural impacts*”, Annals of Tourism Research, 26(3), 493-515.
- David, L. (2009). “*Challenges and trends*”, Journal of Tourism, 2(2), 101-114.
- Delamere, T. A. (1999). “*Development of a scale to measure local resident perceptions of the social impacts of community festivals*”, Ninth Canadian Congress on Leisure Research, Wolfville.
- Delamere, T.A. (2001). *Development of a scale to measure residents attitudes toward the social impacts of community festivals, part II: verification of the scale*. Event Management, 7, 25-38.
- Doğan, H. Z. Turizmin sosyo-kültürel temelleri, İzmir, Uğur Ofset, 1987.
- Ekman, A. K. (1999). “*The revival of cultural celebrations in regional Sweden: Aspects of tradition and transition*”, Sociologia Ruralis, 39(3), 280-293.
- Falassi, A. (1987). “*Festival: definition and morphology*”. In A. Falassi (Ed.), Time out of Time. Essays on the Festival (1-10) (Albuquerque, NM: University of New Mexico Press).
- Felsenstein, D. ve Fleischer, A. (2003). “*Local festivals and tourism promotion: The role of public assistance and visitor expenditure*”. Journal of Travel Research, 41(4), 385-392.
- Garrod, B., Wornell, R. ve Youell, R. (2006). “*Re-Conceptualising rural resources As country side capital: The case of rural tourism*”, Journal of Rural Studies, 22(1), 117–128.
- Gegez, Ercan. Pazarlama Araştırmaları, İstanbul, Beta Basım Yayım, 2007.
- Getz, D. (1989). “*Special Events. Defining The Product*”, Tourism Management, 10(2), 135–137.

- Getz, D. & Frisby, W. (1990). "A Study of the role of municipalities in developing festivals and special events in Ontario," Occasional Paper No. 16. Waterloo: University of Waterloo, Department of Recreation and Leisure Studies , 38-44.
- Getz, Donald. Festivals, special events, and tourism, New York, VanNostrand Reinhold, 1991.
- Getz, Donald. Festivals and special events. In M. A. Khan, M. D. Olsen, & T. Var (Eds.), Encyclopedia of hospitality and tourism (789–810). New York:NY, Van Nostrand Reinhold, 1993.
- Getz, Donald. Event management & event tourism, New York, Cognizant Communication Corporation, 1997.
- Getz, D., Andersson, T. & Carlsen , J. (2010). "Festival management studies developing a framework and priorities for comparative and cross-cultural research", International Journal of Event and Festival Management, 1(1), 29-59.
- Gürsoy, D., Jurovski, C. & Uysal, M. (2002). "Resident attitudes: A structural modeling approach", Annals of Tourism Research, 29 (1), 79-105.
- Gürsoy, D. & Rutherford, D.G. (2004). "Host attitudes toward tourism: An improved structural model", Annals of Tourism Research, 31(3), 495-516.
- Gürsoy, D., Kim, K. & Uysal, M. (2004). "Perceived impacts of festivals and special events by organizers: an extension and validation", Tourism Management, 25, 171–181.
- Janiskee, R. (1980). "South Carolina's Harvest Festivals: Rural delights for day tripping urbanites", Journal of Cultural Geography, 1(1), 96-104.
- Janiskee, R. (1991). "Rural Festivals in South Carolina", Journal of Cultural Geography, 11(2), 31-43.
- Karagöz, D. (2006). "Etkinlik turizmi ve etkinlik turizmi bağlamında yabancı ziyaretçi barcamalarının ekonomiye etkisi: Formula 1 2005 Türkiye Grand Prix Örneği". Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.
- Karlsen, S. & Nordstrom, C.S. (2009). "Festivals in the Barents Region: Exploring festival-stakeholder cooperation", Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, 9(2-3), 130-145.
- Kızırlı, İ. (2006). "Türkiye'de düzenlenen yerel etkinliklerin turistik çekicilik olarak kullanılmasına yönelik bir inceleme", Sosyal Bilimler Dergisi, 15, 181-197.
- Kim, Y., Kim, S. & Agrusa, J. (2008). "An investigation into the procedures involved in creating the Hampyeong Butterfly Festival as an ecotourism resource, successful factors, and evaluation", Asia Pacific Journal of Tourism Research, 13(4), 357-377.
- Kozak, Nazmi., Kozak, Meryem., & Kozak, Metin. Genel turizm, ilkeler ve kavramlar (9.Baskı) Ankara, Detay Yayıncılık, 2010.
- Lade, C. & Jackson, J. (2004). "Key success factors in regional festivals: Some Australian experiences", Event Management, 9, 1–11.
- Long, P.T. & Perdue, R. (1989). "The economic impact of rural festivals and special events: Assessing the spatial distribution of expenses", Journal of Travel Research, 28(1), 7-11.
- Özkan, M. (2007). "Türkiye'de kırsal kalkınma politikaları ve kırsal turizm", Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı.
- Pasanen, K., Taskinen, H. & Mikkonen, J. (2009). "Impacts of Cultural Events in Eastern Finland – Development of a Finnish Event Evaluation Tool", Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism, 9(2–3), 112–129.
- Picard, David., Robinson, Mike. Festivals, tourism and social change: Remaking worlds, channel view publications, Clevedon, England, 2006.
- Prentice R. & Andersen V. (2003). "Festival as creative destination", Tourism Research, 30(1), 7-30.
- Ray, C. (2000). "Endogenous socio-economic development in the European Union: issues of evaluation", Journal of Rural Studies, 16(4), 447-458.
- Reid, S., & Arcodia, C. (2002). "Understanding the role of the stakeholder in event management. In events and place marketing", Presented At The Event Research Conference, Sydney.
- Reid, S. (2007). "Identifying social consequences of rural events", Event Management, 11(1-2), 89-98.
- Ritchie, B. & Inkari, M. (2006). "Host community attitudes toward tourism and cultural tourism development: The case of the Lewes district, Southern England", International Journal of Tourism Research. 8(1), 27–44.

Sharpley, R & Stone, P. Socio-cultural impacts of events: meanings, authorized transgression, and social capital. In S.Page and J.Connell (Eds) *The Routledge Handbook of Events*. London, Routledge (Bölüm 23), 2011.

Shone, Anton. & Parry, Bryn. *Successful event management: a Practical Handbook*. Thomson Learning, 2004.

Small, K., Edwards, D. & Sheridan, L. (2005). “*A Flexible framework for evaluating the socio-cultural impacts of a (small) festival*”, *International Journal of Event Management Research*, 1(1), 66–76.

Turner, Victor. Introduction. In V. Turner (Ed.), *Celebration: Studies in festivity and ritual*. Washington, DC: Smithsonian Institution Press, 1982.

Yang, J., Gu, Y. & Cen, J. (2011). “*Festival tourists’ emotion, perceived value, and behavioral intentions: A test of the moderating effect of festivalscape*”, *Journal of Convention & Event Tourism*, 12(1), 25-44.

Yoon, S., Daniel, M., Spencer, D. & Dae-Kwan, K. (2000). “*A Profile of Michigan’s festival and special event tourism market*”, *Event Management An International Journal*, 6(1), 33-34.

Yolal, M., Çetinel, F. & Uysal, M. (2009). “*An examination of Festival motivation and perceived benefits relationship: Eskisehir International Festival*”. *Journal of Convention & Event Tourism*, 10, 276–291.

Quinn, Bernadette. *Festivals, events and tourism*. school of Hospitality management and tourism. Dublin Institute of Technology, *The SAGE Handbook of Tourism Studies*, London, Sage, 483-503, 2009.

Wilson, S., Fesenmaier, D., Fesenmaier, J., & Van ES, J. (2002). “*Factors for success in Rural tourism development*”, *Journal of Travel Research*, 40(2) 132-138.